РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження

ВАН ЦЗЯНІН

«ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА ЕВОЛЮЦІЯ ВОКАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ КОМПОЗИТОРІВ ПРОВІНЦІЇ ХЕБЕЙ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТЬ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТРАДИЦІЙ»,

подане на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 025 Музичне мистецтво

до разової спеціалізованої вченої ради

Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка

Обґрунтованість актуальності теми кандидатської дисертації. Дослідження вокального мистецтва китайської провінції Хебей належить до актуальних питань музичної регіоналістики (регіоніки), яка займається дискурсивним вивченням ґенези та еволюції композиторських шкіл, виконавських і педагогічних традицій, музичного виховання та освіти, фольклористики тощо. Попри те, що вокальні традиції провінції Хебей вирізняються оригінальністю, своєрідним становленням і розвитком, їх теоретичний аналіз та глибше осмислення залишалися відкритими питаннями як китайського, так і українського музикознавства.

Власне, у своїй дисертаційній роботі п. Ван Цзянін з позиції сучасної методології взявся заповнити цю наукову лакуну, сфокусувавши дослідницький пошук на вивченні жанрово-стильової еволюції вокальної творчості композиторів провінції Хебей XX – початку XXI століть в контексті інтеграції національних та європейських традицій.

Слід зауважити, що автор кваліфікаційної праці походить з цієї провінції, добре знає специфіку музичного життя цього регіону, а у його репертуарі значне місце належить пісенному доробку місцевих композиторів. Очевидно, це позитивно вплинуло на реалізацію означеного дисертаційного

дослідження, надавши судженням переконливості, теоретичної та практичної значущості.

Отже, рецензована дисертація вирізняється актуальністю й відповідає теоретично-методологічним засадам дослідницького пошуку музикознавчого дискурсу сьогодення.

Теоретичну базу кандидатської дисертації п. Ван Цзянін склали кілька основних груп джерел: це значний корпус праць з історії української та китайської музичної культури; розвідки, у яких досліджуються глобалізація, міжкультурна комунікація, взаємодія та конвергенція культур, творчі постаті композиторів і співаків; розвідки мистецтвознавчого, культурологічного, філософського та соціологічного спрямування; книги з музичної естетики, музичної психології, стилістики творчості, музичних форм і музичних жанрів; публікації, присвячені вивченню ґендеру, архетипу, народної пісенної творчості, музичних фестивалів; праці з методики, педагогіки, музичної освіти, виконавства, інтерпретації та ін.

У дисертації п. Ван Цзянін спирався на ***комплексний методологічний підхід***, що інтегрує принципи музикознавства, культурології, джерелознавства, історії, соціології та ін., й синтезує наступні методи: музикознавчий, теоретико-аналітичний, історико-культурологічний, синергетичний, джерелознавчо-пошуковий, біографічний, теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу. Крім того, з метою систематизації інформації, фактів та подій автор роботи використав наративний опис, задля виявлення ціннісних орієнтирів у вокальних творах композиторів провінції Хебей апелював до аксіологічного підходу та застосував ноологічний підхід при вивченні творчої діяльності мистців означеної провінції.

Матеріалами дисертаційного дослідження стали нотні видання оперних, камерно-ансамблевих і сольних вокальних творів композиторів провінції Хебей; навчально-методичні посібники; періодичні видання –

журнали та газети; програми концертів; матеріали інтерв'ю; матеріали міжнародних конференцій енциклопедичні, довідникові видання та ін.

Результати означеного дисертаційного дослідження простежуються у вступі, трьох розділах з вісьмома підрозділами та висновках. Загальний обсяг роботи становить 256 сторінок, з них основного тексту – 184 сторінки.

У першому розділі дисертації здобувач фундаментально дослідив теоретико-мистецтвознавчі засади вокального мистецтва провінції Хебей. У підрозділі 1.1 п. Ван Цзянін систематизував етапи його розвитку у контексті суспільно-художнього життя. Показово, що він апелював до широкого дискурсивного поля, ретельно проаналізувавши категорії «архетипу» і «концепту» в китайській композиторській та виконавській творчості, розглянувши проблематики універсальності мистця, художні особливості різновидів Пекінської опери Ву і Юе, також народних пісень та вокальних творів композиторів краю.

У підрозділі 1.2 дисертант детально вивчив освітньо-культурний розвиток Піднебесної крізь призму національних традицій і міжнародних впливів, художньо-естетичних та соціокультурних норм. Завдяки збереженій пам'ятці 924 року, на якій зображено придворний ансамбль, можна зробити висновок про високий ступінь поширення та розвитку музичного мистецтва в давнину, що згодом отримало відображення в доволі розвиненому музичному житті регіону, у якому в XX ст. активно запроваджувалися форми та стандарти європейської освіти, в тому числі, і у царині вокальних студій, які відбувалися в музично-освітніх закладах різного спрямування під керівництвом плеяди вокальних педагогів, левова частка яких навчалася на Заході.

В останньому підрозділі першого розділу дисертант описав діяльність визначних західних співаків та педагогів на етапах становлення і розвитку професійного вокального мистецтва провінції Хебей. Украй цінно, що в контексті розбудови регіональної вокалістики автор спеціально акцентував

внесок співаків з України, які проводили тут доволі активну і плідну концертну та педагогічну діяльності – Марії Машир, Любові Беспечної, Лідії Липковської, Ольги Сілінської та ін.

Заслуговує схвалення ретельний аналіз дисертантом китайських газет і журналів першої половини ХХ ст., з яких він черпав музично-критичні відомості та рецензії з інформацією про гастрольні виступи іноземних артистів, завдяки чому суттєво інтенсифікувалися міжкультурна взаємодія та інтегративні процеси в ділянці не лише регіональної, а й національної вокалістики.

У другому розділі кваліфікаційної праці її автор ретельно проаналізував становлення вокальної школи та педагогіки у провінції Хебей у процесі синтезу національних і європейських традицій, «у симбіозі творчої діяльності педагогів, виконавців, науковців, методистів, а також композиторів та їх послідовників».

У першому підрозділу цього розділу знаходимо теоретичне осмислення вокальної виконавсько-педагогічної школи у ракурсі апікальності, з ґрунтовним аналізом діяльності приїжджих західних співаків і педагогів у Шицзячжуані та Чунціні, розкриттям засад педагогічної діяльності Го Шучжень, Су Ши Лін, Шень Сян та ін., акцентуванням передумов для появи регіональної виконавсько-педагогічної школи, з власними традиціями у методиці викладання співу, репертуарними пріоритетами, орієнтацією на західні вокальні стандарти, при збереженні питомих співацьких орієнтирів.

У підрозділі 2.2 здобувач зосередив дослідницьку увагу на проблемі універсальності мистця в музичній культурі Китаю ХХ – початку ХХІ стт. Для ілюстрації типів універсальної особистості він апелював до постатей Конфуція, Лао-цзи, Сюньцзі, Цзі Кана, Чжу Жайю, Лю Сінь та ін.

Схвально, що автор виразно виопуклив універсально-творчі складові діяльності знакових представників музичного мистецтва Піднебесної ХХ ст. (Ма Сіцун, Сяо Юмей, Чжоу Гуанжень, Дін Шаньде та ін.) та початку ХХІ ст.

(Лю Суола, Лі Юйшен та ін). Що стосується універсальних особистостей музичного мистецтва провінції Хебей, то тут здобувач увиразнив творчу діяльність низки діячів, у т.ч. Ян Су, Лю Веньцзінь, Цао Юй, Лу Яньвей, Чжоу Шень, Цянь Лей, Фан Веньшань та ін., які яскраво проявили себе як у амплуа композитора, так і у сфері музикології, педагогіки, адміністративної роботи, суспільно-громадської діяльності, звукорежисури, продюсування тощо. Спеціальну дослідницьку увагу п. Ван Цзянін приділив творчій постаті Ян Су – композитора, співака, інструменталіста, науковця, суспільно-громадського діяча, адміністратора, актора, танцюриста, декламатора та ін.

У підрозділі 2.3 автор скрупульозно проаналізував діяльність визначних співаків провінції як репрезентантів розвитку вокального мистецтва краю у вказаний часовий відтинок, навів прізвища перших педагогів співу в Хебейському університеті (Су Ши Лін, Лао Цзинсянь, Юй Ісюань), видатних співаків, які виступали у Чунціні (Чжоу Шуань, тенор І Шаннен, бас Си Ігуй). Цінно, що дисертант зібрав і систематизував матеріали про співаків з провінції Хебей, які продовжили вокальні студії на Заході (сопрано Юй Шучжень; тенори Цзян Давей, Лу Кевен, Чжан Інсі, Дай Юцзян, Ген Ляньфен; баритон Лю Біньї; естрадний співак Хуслен та ін.).

Заслуговує схвалення виділення персоналій сучасних співаків з провінції Хебей, які є випускниками кафедри академічного співу Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка (Ван Сі, Ван І, Жао Джін, Чжоу Шень, Цзен Тао, Сун Хан, Сун Яньін та ін.) та успішно працюють нині як педагоги та концертуючі виконавці, плідно продовжуючи традицій нашої *alma mater* на теренах Піднебесної.

Третій розділ дисертації присвячений вивченню жанрово-стильових рис вокальної творчості композиторів провінції Хебей у контексті інтеграції національних та європейських традицій. У підрозділі 3.1. в центрі дослідницького інтересу здобувача стала жанрова та образно-тематична специфіка вокального доробку мистців провінції – Ян Су, Ван Чжисінь, Шен

Ванчунь, Луань Кай, Чжоу Шень, Цзянь Лей, Фан Веньшань, композиторів у сфері джазової та популярної музики Лу Яньвея, Хуслєна та ін. Дисертант відзначив їхнє тяжіння до створення авторських композицій, обробок та аранжувань народних пісень провінції Хебей, у тому числі, в нечисленних операх, музиці до кінострічок і мюзиклів, у джазовій музиці та ін. Щодо специфіки образного змісту пісень, то спостережено превалювання теми Батьківщини, історичної, патріотичної і релігійної тематики, картин природи, ліричних почуттів тощо.

У другому підрозділі останнього розділу п. Ван Цзянін здійснив музикознавчий аналіз найбільш показових вокальних творів композиторів провінції Хебей – номерів з опери «Сестра Цзян» та пісень Ян Су, композицій Чжана Ханьхуей, Ван Чжисінь, Луань Кай, Шен Ванчунь та ін. Слід відзначити скрупульозний розбір обраних творів, їхніх жанрово-стильових і образно-тематичних прикмет, що свідчить про професійні знання та хорошу музикознавчу підготовку дисертанта. Заслуговують схвалення наведені схеми, таблиці та нотні приклади, які полегшують сприйняття аналітично-теоретичних положень.

Відповідно до мети і поставлених у вступі завдань, у чітко структурованих ***Висновках*** дисертації п. Ван Цзянін підсумував концептуальні засади роботи та узагальнив її ключові положення, відзначивши характерні риси вокального доробку усіх композиторів провінції Хебей, а саме, «пісенність як спосіб мислення, дотримання засад національної музики та включення у фортепіанну партію колористики прийомів сонористики, рідко – додекафонії та винахідливості елементів музичних форм» [с. 199].

Список використаних джерел дисертації налічує 208 позицій, 19 з яких – іноземними мовами (англійською, французькою та польською).

Схвально, що у ***додатках*** здобувач помістив ноти восьми вокальних творів композиторів провінції Хебей, які входять до репертуару багатьох

співаків і користуються популярністю серед меломанів: «Хвала червоній сливці», «Велика довга стіна» та «Я люблю блакитне небо моєї Батьківщини» Ян Су, «Моя глибока любов чекає на тебе» та «Як я тебе люблю» Луань Кай, «Подорож Цзяньчженя на Схід» Ван Джисінь, «На річці Сунгарі» Чжан Ханьхуей, «Ми закохались під місячним сяйвом» Шен Ванчунь.

Наукова новизна кваліфікаційної праці полягає у тому, що п. Ван Цзянін *уперше* в парадигмі музикознавчого дискурсу дослідив динаміку жанрових та образно-стильових концепцій творчості композиторів провінції Хебей, вивчив перевтілення національної традиції і особливості застосування сучасних композиторських технік у їхньому доробку, ввів до концертно-виконавського репертуару та наукового обігу низку невідомих раніше вокальних композицій.

Новизна отриманих наукових результатів полягає також у тому, що у роботі здобувач *вперше* комплексно проаналізував вокальну творчість композиторів провінції Хебей, висвітлив значення діяльності педагогів, методистів, науковців і виконавців краю, обґрунтував інклюзивне становище сучасного китайського вокального мистецтва в його імплікативному симбіозі з академічним інструментальним.

Рецензована дисертаційна робота має вагоме ***практичне значення***. Її теоретичні положення, отримані результати та висновки можуть знадобитись під час читання лекційних курсів та спецкурсів з «Історії вокального мистецтва», «Історії світової музичної культури», «Вокального виконавства та інтерпретації», «Музичних стилів та жанрів», «Аналізу музичних творів» та ін. Крім того, дисертація п. Ван Цзянін може стати цінним матеріалом для студентів профілізації «Академічний спів» у музично-освітніх закладах різних рівнів акредитації, у творчій і педагогічній діяльностях співаків в Україні та Китаї, знадобитись науковцям, пошукувачам та здобувачам ступеня «Доктор філософії», освітньо-творчого ступеня «Доктор мистецтва» та ін.

Оцінка наукових публікацій здобувача. Обговорення результатів дисертаційної роботи п. Ван Цзянін, виконаної відповідно до плану наукових робіт Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка на 2020 – 2025 рр., зокрема, теми № 5 «Позаєвропейські артефакти музичної культури минулого і сучасності», здійснювалось на аспірантських звітах про виконання індивідуального плану наукової роботи здобувачів ступеня доктора філософії на відділі аспірантури та докторантури ЛНМА імені М.В. Лисенка.

Результати дисертації отримали апробацію у виступах дисертанта на семи наукових, науково-практичних і науково-творчих конференціях, з них шість – Міжнародних та одна – Регіональна конференції.

За темою дисертації здобувач має три одноосібні наукові публікації у спеціалізованих фахових виданнях категорії «Б», затверджених ДАК МОН України. Як показали результати перевірки пропонованої дисертації у системі *Strike Plagiarism*, у ній відсутні порушення академічної доброчесності, не міститься академічний плагіат, фабрикація та фальсифікація.

Запитання. Під час ознайомлення зі змістом дисертації, до її автора виникло кілька питань, відповіді на які допомогли б висвітлити деякі моменти дискусійного характеру:

1. п. Ван Цзянін, у Вашому дослідженні вкрай ґрунтовно розглянуто хебейську вокалістику. Прошу сказати, в чому полягають її ключові особливості та відмінності, порівняно з іншими регіонами Китаю?
2. У підрозділі 1.3 Ви акцентуєте на значному, а часом і домінуючому впливі іноземних (серед них і українських) педагогів на формування і розвиток Хебейської вокальної школи. Чи спостерігалась аналогічна ситуація в інших провінціях Піднебесної?

3. п. Ван Цзянін, у підрозділі 2.3 Ви детально проаналізували діяльність й окреслили індивідуальні риси майстерності видатних співаків провінції Хебей, як репрезентантів розвитку вокального мистецтва краю ХХ – початку ХХІ століття. На Вашу думку, наскільки плідною виявилася їх співпраця з композиторами та якою мірою вони вплинули на збагачення жанрово-стильової палітри вокального мистецтва краю?

Зауваження. Слід вказати на деякі зауваження до кваліфікаційної праці п. Ван Цзянін – зокрема, на помилки комп'ютерного набору. Водночас, вони є поодинокими і жодною мірою не впливають на загальну позитивну оцінку від рецензованої роботи.

Висновок. У означеній кандидатській дисертації вперше у музикознавстві здійснено ґрунтовний аналіз вокальної творчості композиторів провінції Хебей у контексті жанрово-стильової еволюції, визначено роль західних співаків та педагогів у етапах становлення і розвитку тут професійного вокального мистецтва, виявлено провідні засади освітньо-культурного розвитку Китаю в ракурсі національних традицій і міжнародних впливів, охарактеризовано діяльність найвидатніших співаків, композиторів, педагогів і науковців провінції, досліджено постать Ян Су як приклад універсального мистця в музичній культурі Піднебесної ХХ – початку ХХІ стт., виявлено особливості індивідуального стилю мистців на основі розбору композицій академічної, джазової та релігійної музики у кореляції з тенденціями суспільно-художнього життя.

Дисертація п. Ван Цзянін створює міцні теоретичні підвалини та методологічні передумови для подальшого вивчення специфіки та модусів розвитку професійного вокального мистецтва провінції Хебей у єдності виконавської, педагогічної і науково-методичної складових самобутньої регіональної вокально-педагогічної школи.

У цілому, дисертаційна робота п. Ван Цзянін є завершеним науковим дослідженням, здобутками якого є стрункa концепція, переконлива наукова новизна і актуальність, вагоме методологічне оснащення, практична і теоретична цінність, фаховий музикознавчий аналіз, аргументованість теоретичних положень та ін.

Спираючись на викладені вище міркування, є всі підстави вважати, що кваліфікаційна наукова праця п. Ван Цзянін «Жанрово-стильова еволюція вокальної творчості композиторів провінції Хебей XX – початку XXI століть в контексті інтеграції національних та європейських традицій» на правах рукопису відповідає чинним вимогам п. п. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023, а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Рецензентка –

кандидатка мистецтвознавства, професорка,

завідувачка кафедри історії музики

Львівської національної музичної Зоряна

академії імені М.В. Лисенка ЛАСТОВЕЦЬКА-СОЛАНСЬКА
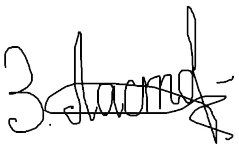
08 серпня 2026 року